

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ветеринарної медицини
Кафедра мікробіології, фармакології та епізоотології

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Моргун Сергій Володимирович

УДК619:636.2:636.09:616.99
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**Аналіз протиепізоотичних заходів щодо вирощування ВРХ у
господарствах Славутського району**

---

211 «Ветеринарна медицина»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання
на відповідне джерело.

С. В. Моргун
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Галатюк Олександр Євстафійович

доктор вет.наук, професор

Рибачук Жанна Володимирівна
кандидат вет. наук, доцент

Керівники роботи:

(прізвище, ім'я, по батькові)

(науковий ступінь, вченезвання)

Житомир –2020

АНОТАЦІЯ

Моргун С. В. Аналіз протиепізоотичних заходів щодо вирощування ВРХ у господарствах Славутського району

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 211 – ветеринарна медицина. – Поліський національний університет, Житомир, 2020.

В роботі представлено результати досліджень і встановлено, що регулярне проведення імунізації великої рогатої худоби проти сибірки, лептоспірозу протягом 2016-2019 років та проти сказу, із 2017 року, вакциною Rabistar (red) забезпечило епізоотологічне благополуччя поголів'я ВРХ щодо цих хвороб в господарствах різних форм власності Славутського району Хмельницької області.

Із 2016 по 2018 роки зареєстровано динамічне зростання кількості діагностичних досліджень щодо діагностики лейкозу та туберкульозу, із 22524 до 66013 відповідно, що вказує на контроль епізоотологічної ситуації щодо цих хвороб серед поголів'я ВРХ. Своєчасна ізоляція, проведення вимушеної дезінфекції та вилучення на забій РІД позитивних тварин сприяє швидкому оздоровленню від лейкозу. Так протягом 2018 року в господарствах Славутського району було здано на забій 21-ну, а у 2019 р лише одну тварину. В 2020 році РІД позитивних тварин в господарствах не було виявлено.

Ключові слова: ВРХ, епізоотичний моніторинг, лейкоз, туберкульоз, сказ.

Abstract of the Master's Research Paper "The review of the antiepidemiological measures of cattle breeding in farm properties of Slavuta district"

S. V. Morgun , Veterinary Medicine , Zhytomyr Polesie National University
, Zhytomyr 2020

This work presents the results of the researches and proves that the regular immunization of cattle against anthrax, leptospirosis during 2016-2019 and rabies with Rabistar (red) vaccine from 2017 has provided epidemiological welfare for cattle in farms of Slavuta district of Khmelnytskyi region.

It was registered dramatic growth of number of diagnostic studies on diagnose leukemia and tuberculosis from 2016 to 2018.

It increased from 22524 to 66013 and it indicates control of the epidemiological situation about these diseases among cattle. Timely isolation, the obligatory disinfection and exclusion of positive reaction in immunodiffusion test animals for slaughter promotes quick recovery from leukemia. So, 21 animals were slaughtered in Slavuta district farms during 2018, but in 2019 only one. In 2020 positive reaction in immunodiffusion test animals were not detected.

Key words : cattle, epidemiological monitoring, leukemia, tuberculosis, rabies.

Зміст

Анотація	2
ЗМІСТ	4
ВСТУП	5
1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	7
1.1. Поняття епізоотичний моніторинг	7
1.2. Епізоотична ситуація щодо заразних хвороб сільськогосподарських тварин в Україні 2018-2019 рр.	8
1.3. Діагностика деяких інфекційних хвороб ВРХ	10
2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ	14
2.1 Матеріали та методи	14
2.2 специфічна профілактика інфекційних хвороб ВРХ у Славутському районі Хмельницької області	14
2.3. Діагностичні дослідження, як складова забезпечення епізоотичного благополуччя вирощування ВРХ	19
2.4 Алергічні дослідження великої рогатої худоби у Славутському районі	25
2.5. Аналіз проведення ветеринарно-санітарних робіт у скотарських фермах Славутського району протягом 2016- 2018 років	28
Аналіз і узагальнення результатів власних досліджень	30
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	32
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	33
ДОДАТКИ	36

ВСТУП

Важливу роль у забезпеченні функціонування тваринницьких господарств має благополучна епізоотична ситуація в Україні загалом та в розрізі адміністративного району. Зважаючи на транспортні та торгівельні зв'язки у сучасному світі, наявність небезпечних захворювань у сусідніх країнах і на території нашої держави, фахівці ветеринарної та гуманної медицини повідомляють про значні ризики виникнення та розповсюдження інфекційних хвороб (Уховська, 2017; Жовнір, 2019).

Сибірка є небезпечним зооантропонозом (Theresa, 2009; Maayam, 2019; Spenser, 2003; CristinaUsuga-Monroy, 2018; Kaur, 2013; Franz, 2013).

Науковцями Synucyn, Yanenk, Zaviriya&Vasileva (2019) встановлено, що із 1920 по 2019рр. було зареєстровано 24955 спалахів захворювання сибіркою на території України.

Мета роботи – описати концепції забезпечення ветеринарного благополуччя скотарських господарств на території Славутського району Хмельницької області.

Завдання дослідження. 1. Провести аналіз специфічної профілактики інфекційних хвороб ВРХ у зоні обслуговування Славутської державної районної лікарні в м. Славута.

2. Провести аналіз епізоотичної ситуації щодо сибірки, лейкозу, туберкульозу, лептоспірозу та сказу ВРХ у господарствах адміністративного району.

Предмет дослідження – епізоотична ситуація в молочно-товарних господарствах Славутського району

Об'єкт дослідження – статистична документація Славутської районної державної лікарні ветеринарної медицини. При цьому використовували епізоотологічний та статистичні методи дослідження.

Публікації автора.

1. Рибачук Ж. В., Галатюк О. Є., Бегас В. Л., Моргун С. В., Бездітко Л. В. Аспекти ветеринарного благополуччя при вирощуванні Великої рогатої худоби в Славутському районі Хмельницької області. Ветеринарія, технології тваринництва та природокористування. 2020. №5. (фахова).
2. Моргун С. В., Галатюк О. Є., Рибачук Ж. В. Специфічна профілактика інфекційних хвороб великої рогатої худоби у господарствах Ганнопільської дільничної лікарні. *Наукові здобутки студентської молоді у ветеринарії* : матеріали XXI-ї наук.-практ. конф. магістрів та бакалаврів (30 січні 2020 р.), Вип.11, Житомир, 2020. С. 185–187.

Практичне значення отриманих результатів. Постійний епізоотологічний моніторинг в розрізі адміністративного району та господарств, які функціонують зокрема, дозволяє виявити недоліки у системах вирощування великої рогатої худоби різновікових груп, схемах спеціальних та загальних ветеринарно-санітарних заходів і, при необхідності, вжити необхідних дій у господарствах на суміжних територіях. Тобто, епізоотологічний моніторинг дозволяє забезпечувати ветеринарне благополуччя тваринницьких ферм та сусідніх територій.

Структура та обсяг роботи. ВСТУП, ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ, РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ, ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ, СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ДОДАТКИ і написана на 30 сторінках друкованого тексту.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Регулярне проведення імунізації великої рогатої худоби проти сибірки, лептоспірозу протягом 2016-2019 років та проти сказу, із 2017 року, вакциною Rabistar (red) забезпечило епізоотологічне благополуччя поголів'я ВРХ щодо цих хвороб в господарствах різних форм власності Славутського району Хмельницької області.
2. Із 2016 по 2018 роки зареєстровано динамічне зростання кількості діагностичних досліджень із 22524 до 66013 відповідно, що вказує на важливість епізоотологічного моніторингу в господарствах району щодо лейкозу та туберкульозу.
3. Своєчасна ізоляція, проведення вимушеної дезінфекції та забій РІД позитивних тварин сприяє швидкому оздоровленню від лейкозу. Так протягом 2018 року в господарствах району було здано на забій 21-ну, а у 2019 р лише одну тварину. В 2020 році РІД позитивних тварин в господарствах не було виявлено.
4. Вимушений комісійний забій тварин, позитивно реагуючих на ведення ППД, з відбором матеріалу та проведенням бактеріологічних досліджень, дозволяють ефективно профілакувати захворювання тварин туберкульозом, що забезпечило динамічне зменшення алергінопозитивної ВРХ у господарствах Славутського району із 2016 по 2019 роки.
5. Найбільша кількість об'єктів у яких проведена вимушена дезінфекція спеціалістами служби державної ветеринарної медицини зареєстровано у 2018 році, і становила 166, хоча у 2016 році було 63.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз молочної галузі України. URL: <http://milkua.info/uk/post/analiz-molocnoi-galuzi-ukraini> (дата звернення: 29.03.2020).
2. Бессарабов Б.Ф. Інфекційні хвороби тварин / Бессарабов Б.Ф. Воронін Є.С. та ін; Під ред. А.А. Сидорчука. - М.: Колос, 2007. - 12 с.
3. В Одеській області госпіталізували п'ять осіб, хворих на сибірку 2 жовтня 2018 року. URL: <https://www.unian.ua/health/regnews/10282668-v-odeskiy-oblasti-gospitalizovali-> (дата звернення: 30.03.2020).
4. В Україні не залишилося жодного неблагополучного господарства по туберкульозу ВРХ. Agrotimes. 2019. URL: <https://agrotimes.ua/tvarinnitstvo/v-ukrayini-ne-zalyshylosya-zhodnogo-neblagopoluchnogo-gospodarstva-po-tuberkulozu-vrh/> (дата звернення: 25.11.2019).
5. Дані про інфекційну захворюваність тварин та птиці (січень - жовтень 2018 - 2019 рр.) URL: http://www.consumer.gov.ua/ContentPages/Epizootichna_Situatsiya/467/ (дата звернення: 9.10.2019).
6. Емерджентні хвороби /уклад. Л. Ю. Кучерук. – К. : НУБіП України, 2016.- 7с.
7. Епізоотична ситуація в Україні стабільна. Держпродспоживслужба. 2019. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/epizootichna-situaciya-v-ukrayini-stabilna-derzhprodspozhivsluzhba> (дата звернення: 25.11.2019).
8. Епізоотична ситуація **Станом на 01.03.2020 року на території Миколаївської області зареєстровано неблагополучні пункти щодо заразних хвороб тварин.** URL: <http://dpssmk.gov.ua/epizootychna-sytuatsiya/>
9. Епізоотична ситуація щодо особливо небезпечних хвороб тварин в світі. Новини. Скотарство. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/epizootichna-situaciya-sodo-osobливо-nebezpecnih-hvorob-tvarin-v-sviti> (дата звернення: 30.03.2020).]
10. Епізоотичний та серологічний моніторинг. URL: https://studwood.ru/2273933/agropromyshlennost/epizootichniy_serologichniy (дата звернення: 9.10.2019)
11. Жовнір О. М., Андріяшук В. О., Гаркавенко Т. О., Уховська Т. М., Минцюк Є. П., Тютюн С. М. Моніторинг інфекційних хвороб тварин бактеріальної етіології на території України. Ветеринарна біотехнологія. 2019. №35. С. 45-53. DOI: 10.31073/vet_biotech35-06.
12. Загальна епізоотологія: За ред. Б.М. Ярчука, Л.Є. Корнієнка. Біла Церква, 2002. - 487 с.

13. Зведений аналіз захворювання тварин, птиці. Бджілзаразними хворобами за 2018 рік. URL: <http://zt-dpss.gov.ua/wp-content/uploads/epizoo1.pdf> (дата звернення 30.03.2020).
14. Інструкція про заходи з профілактики та боротьби з сибіркою тварин: Наказ Державного департаменту ветеринарної медицини Мінагропрому України 25 січня 2000 р. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0136-00> (дата звернення: 27.11.2019).
15. Інформація про стан епізоотичного благополуччя та держконтролю за БХП в Хмельницькій області. URL: (https://adm-km.gov.ua/doc/directions/2018/05/477r_2405181.pdf. Дата звернення (1.10.2019 р.)
16. Кісера Я., Сторчак Ю. Епізоотичний моніторинг пневмококової інфекції телят в Україні. Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С. З. Гжицького. 2016. Т. 18. №1 (65). С. 51-56
17. Кучерявенко В.В. Специфічна профілактика вірусних пневмоентеритів великої рогатої худоби – запорука отримання біологічно безпечної продукції тваринництва. Ветеринарна медицина: міжвід. темат. Наук. зб. 2010. Вип. 94. – С. 83-84.
18. Лабораторна діагностика сибірки тварин, індикація збудника з патологічного та біологічного матеріалу, сировини тваринного походження та об'єктів навколишнього середовища (Науково-методичні рекомендації для забезпечення практичної та самостійної роботи фахівців лабораторій та науково-дослідних установ ветеринарної медицини, викладачів та студентів факультетів ветеринарної медицини ВНЗ) / В.Г. Скрипник, І.О. Рубленко, Т.О. Гаркавенко та ін. : Київ, 2014. – 76 с.
19. Моніторинг лістеріозу тварин та засобийого профілактики для підтримання біобезпеки в Україні. Ветеринарна медицина. Вип. 2017. 103. С. 222-226.
20. На Тернопольщині боротимуться зі сказом тварин. URL: <https://dpss-te.gov.ua/golovni-novini/na-ternopilshchini-borotimutsia-zi-skazom-sered-dikih-tvarin> (дата звернення: 30.03.2020).
21. Напненко О. О., Кучерявенко В. В., Кучерявенко Р. О. Антигенна активність асоційованих вакцин проти вірусних респіраторних хвороб великої рогатої худоби. Ветеринарна біотехнологія. 2018. №32(1). С. 146-155.
22. Наявність неблагополучних пунктів. 01.01.2020. URL: https://www.vingudpss.gov.ua/sites/default/files/affected_points_012020.pdf (дата звернення: 30.03.2020).

23. Неблагополучні пункти Чернівецької області по інфекційних захворюваннях. URL: <http://www.consumer-cv.gov.ua/bezpechnist-xarchovix-produktiv-ta-veterinariya/epizootichna-situaciya/> (дата звернення: 30.03.2020).
24. Підсумки роботи управління БХП та ветеринарної медицини за 2018 рік. URL: <http://www.rivneprod.gov.ua/2019/02/06/pidsumky-roboty-upravlinnya-bezpechnosti-harchovyh-produktiv-ta-veterynarnoyi-medycyny-za-2018-rik/> (дата звернення 30.03.2020).
25. Про затвердження Інструкції з профілактики та боротьби з туберкульозом тварин. Наказ від 03.09.2009 № 316. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0883-09> (дата звернення: 25.11.2019).
26. Про затвердження Інструкції з профілактики та оздоровлення великої рогатої худоби від лейкозу. Державний комітет ветеринарної медицини України. Наказ від 21.12.2007 № 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0012-08> (дата звернення: 25.11.2019).
27. Про затвердження Інструкції щодо діагностики, профілактики та боротьби з губчастоподібною енцефалопатією великої рогатої худоби від 30 серпня 2007 року № 1075 URL: (дата звернення: 29.03.2020).
28. Про затвердження Інструкції щодо профілактики та боротьби із заразним вузликовим дерматитом великої рогатої худоби від 25 листопада 2015 року № 1119 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0535-17> (дата звернення: 30.03.2020).
29. Про затвердження Інструкції щодо профілактики та ліквідації захворювання тварин на ящур від 25 листопада 2015 року № 1119 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1087-17> (дата звернення: 30.03.2020).
30. Про затвердження інструкцій про заходи з профілактики та боротьби з інфекційними хворобами тварин: бруцельозом, сибіркою, хворобою Тешена свиней та анемією коней. Державний департамент ветеринарної медицини затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 1997 року № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0135-00> (дата звернення: 25.11.2019).
31. Про заходи профілактики та оздоровлення тварин від лептоспірозу: Інструкція від 15 березня 1994 р. № 5 (z0053-94). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0055-94> (дата звернення: 25.11.2019).

32. Щодо епізоотичної ситуації та профілактики сказу тварин на території Харківської області у 2018р. URL: <http://kh-consumer.gov.ua/?p=4297> (дата звернення: 30.03.2020).
33. Якубчак О. М., Обштат С. В., Муковоз В. М., Карпуленко М. С., Гавриленко О. С. Аналіз епізоотичної ситуації щодо інфекційних хвороб великої рогатої худоби в Україні та вплив на безпечність і якість продукції. *Науковий вісник НУБіП України. Серія : Ветеринарна медицина, якість і безпека продукції тваринництва*. 2014. Вип. 201(1). – С. 170-174. – URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64. (дата звернення: 27.03.2020)
34. El virus de la leucosis bovina disminuye la producción y calidad de leche en ganado Holstein. URL: uco.es/ucopress/az/index.php/az/article/view/3661 (дата звернення: 27.03.2020).